ZIMNÉ
MESTO SVETIEL

ROMÁN O ODVAHE ZMENIŤ SVOJ ŽIVOT A LÁSKE, KTORÁ PRICHÁDZA V NAJNEČAKANEJŠÍCH CHVÍĽACH

MAIJA KAJANTO

metafora

metafora

ZIMNÉ
MESTO SVETIEL

ROMÁN O ODVAHE ZMENIŤ SVOJ ŽIVOT A LÁSKE, KTORÁ PRICHÁDZA V NAJNEČAKANEJŠÍCH CHVÍĽACH

MAIJA KAJANTO

MAIJA KAJANTO

ZIMNÉ MESTO SVETIEL

Vydala GRADA Slovakia s.r.o. pod značkou Metafora
Moskovská 29, 811 08 Bratislava 1
www.grada.sk
Tel.: +421 2 556 451 89
ako svoju 467. publikáciu.

Z fínskeho originálu *Talvikaupungin valot*, vydaného vydavateľstvom Werner Söderström Ltd. v roku 2025, preložila do slovenčiny Katarína Kettong.
Jazyková redakcia Martina Vannayová
Návrh obálky, grafická úprava a sadzba Zuzana Ondrovičová
Zodpovedná redaktorka Lucia Baťová

Vydanie 1., 2026
Počet strán 168
Tlač THB, a.s.

© Maija Kajanto, 2025
First published in Finnish with the original title Talvikaupungin valot by Werner Söderström Ltd (WSOY), Helsinki, in 2025.
Slovak translation published by arrangement with Bonnier Rights Finland.

Slovak edition © GRADA Slovakia s.r.o., 2026
Translation © Katarína Kettong, 2026

Upozornenie pre čitateľov a používateľov tejto knihy
Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto tlačenej či elektronickej knihy nesmie byť reprodukovaná a šírená v papierovej, elektronickej či inej podobe bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa. Neoprávnené použitie tejto knihy bude trestne stíhané. Automatizovaná analýza textu alebo údajov v zmysle článku 4 smernice 2019/790/EÚ a používanie tejto knihy na školenie ***AI sú bez súhlasu držiteľa práv zakázané****.*

ISBN 978-80-8305-432-5 (ePub)
ISBN 978-80-8305-431-8 (pdf)
ISBN 978-80-8305-430-1 (print)

Ďakujem ti za inšpiráciu, Tiina von Hertzen. Prišla si stráviť Vianoce do malej garsónky v Kruununhake na Snellmanovej ulici a povedala si mi, že plánuješ stráviť deň pred Vianocami vysedávaním v kaviarni a premýšľaním o tom, ako majú všetci okrem teba strašný zhon.

1. KAPITOLA

Pred desiatimi mesiacmi

Vilma škrtla zápalkou, priložila ju ku kôpke triesok naukladaných v krbe a pozerala sa, ako sa plameň začal šplhať po dreve. Vilma automaticky zavrela dvierka, uistila sa, že plameň horí dobre, a položila ruku na biele kachle kozuba. Končekmi prstov skúmala lesklý vzor. Vilma sa obzrela po obývačke, po veľkej modrej sedacej súprave a tmavohnedých okenných rámoch, po čipkovaných záclonách, cez ktoré sa novoročné zimné svetlo rozlievalo po podlahe.

Naozaj je pripravená všetkého sa vzdať? Pri myšlienke straty jej prišlo ťažko. Pohodlné sedačky, police na knihy, koberce, ktoré dostali ako svadobný dar od Valtteriho sestry. Skutočne by sa všetkého zriekla? A prečo? Nemala na to predsa poriadny dôvod.

Potom sa z pracovne ozvalo monotónne bzučanie, ktoré po chvíli zosilnelo. Vilma sa uškrnula. Príručný vysávač. Neznášala ten kus šrotu odo dňa, keď ho Valtteri kúpil. Už len z toho zvuku sa išla zblázniť. Ten príručný vysávač poriadne nepovysával ani prach a aj omrvinky od chleba len porozvláčal po stole. Vilma si naozaj myslela,

že je lepšie vôbec neupratať, ako ním vysávať. Lenže Valtteri ho zbožňoval.

Znova sa obzrela po obývačke. Sedačky by už naozaj bolo treba prečalúniť. Jedna z nich nepríjemne tlačila, ale vždy, keď Vilma navrhla, aby si kúpili novú sedačku, narazili na rovnakú prekážku, že podľa Valtteriho na to teraz nemajú peniaze. Koberce by si určite mohla zobrať, na tie Valtteri nie je taký zaťažený. Aký má zmysel sa tým teraz zaťažovať? Už sa rozhodla, teraz už nesmie zaváhať. S nohami ako zo železa prikročila k dverám pracovne, zaklopala a vstúpila dnu.

Valtteri už dovysával a sedel pri pracovnom stole. Sotva stihol zapnúť počítač. Vilma sa pozerala na manžela a pokúšala sa spomenúť si, ako vyzeral v ich svadobný deň pred viac ako dvadsiatimi rokmi, no spomienky sa jej nechceli vyjasniť, hoci Valtteri sa veľmi nezmenil. V hnedých vlasoch mu pribudli šediny a na okuliaroch mal o pár dioptrií viac, ale stále vyzeral viac-menej rovnako.

„Mám ešte prácu," povedal Valtteri a pozrel sa na Vilmu.

„Toto naozaj nepočká," naliehala.

Valtteri na ňu vzhliadol spoza stola s otázkou na tvári. Odrazu sa Vilma cítila, akoby sa na ich manželstvo dívala z vtáčej perspektívy. Videla celú ich spoločnú históriu, vyhasnutú lásku a silenú zdvorilosť.

„Myslím, že je na čase podať žiadosť o rozvod. Premýšľala som nad tým už dlho a predpokladám, že asi ani nebudeš prekvapený."

Vilmine slová vystriedalo ohlušujúce ticho, aké u nich doma nikdy predtým nebolo. Pozerala sa na Valtteriho zaskočenú tvár a ihneď začala pátrať po niečom, čo by prelomilo toto tiché, dokonalé ohromenie. Dúfala, že Mira odrazu pribehne s taškou na pleci z tréningu, alebo že

sa z poschodia ozve rozhnevaný Samu, lebo sa mu niečo nepodarilo v hre Fortnite. Lenže deti boli na krúžkoch, doma ostali len oni dvaja a ticho ich ťažilo ako betón, z ktorého boli postavené základy ich domu, čo vydržia aj napriek tomu, že sa ich manželstvo začalo rozpadať.

„Rozvod," povedal pomaly Valtteri.

„Mhm," poznamenala Vilma. Zovrela ruky do pästí a zahľadela sa do zeme, nevediac, ako ďalej. „Načo sa ešte trápime? Už ťa nemilujem a dobre viem, že je to vzájomné. Deti sú už veľké, ani finančne od seba nie sme závislí. Nie je azda pre všetkých najlepšie skončiť to teraz, kým sa to ešte dá podobrom?"

Valtteri sa zaklonil na stoličke a krútil v ruke perom, ktoré zobral zo stola. Vilma mala pocit, akoby sa obaja ocitli v akomsi bizarnom divadelnom predstavení, kde iba čakajú, kým ten druhý konečne vysloví tie slová, ktoré navždy zmenia ich život.

„Prečo práve teraz?" opýtal sa nakoniec Valtteri.

Vilma sa pozrela na manžela a pocítila náhly nával hnevu. Aby tam len tak nestála, pritiahla si stoličku a posadila sa oproti nemu. Zadívala sa mu do očí a nechala ťaživé ticho usadiť sa medzi nimi. *Veď ty vieš prečo*, pomyslela si. *Keby si to tak povedal nahlas, obaja by sme boli k sebe úprimní.* Lenže čas na úprimnosť vypršal. Už sú to roky, čo k sebe nedokázali byť naozaj úprimní. Na moment si Vilma znova vybavila tú poznámku v kalendári, ktorá ju trápila, keď po nociach nemohla spávať. No do tohto rozhovoru to bolo zbytočné zaťahovať.

„Mám pocit, že už je čas," zašomrala nakoniec Vilma.

Znova nastalo ticho a pomyslela si, že medzi nimi je tak málo vášne, že sa im nechce ani kričať, ani hádať. Keď nakoniec Valtteri opäť prehovoril, jeho ďalšia otázka sa týkala detí.

„Mira a Samu o tom už vedia?“

„Ešte nie,“ pokojne odvetila.

Valtteri prikývol a ona vedela, že jej uveril.

„Chcela som, aby sme im to povedali spoločne,“ pokračovala Vilma. „A neverím, že sa im pre to zrúti celý svet. Hlavne ak budú môcť aj naďalej bývať tu.“

„Tak takto si to predstavuješ?“ opýtal sa jej manžel a vzpriamil sa na stoličke. Vilma mala pocit, že sa pripravuje na hádku. Skúmala si nechty a prehovorila tónom, akoby sa bavili o daniach.

„Podľa mňa by sme mohli skúsiť striedavú starostlivosť. Ten z nás, ktorý bude mať u seba deti, bude týždeň bývať tu. Týždne bez detí môžem bývať u rodičov a tebe by sme mohli prenajať byt blízko školy a platiť ho na polovicu. Kedysi si mi spomenul, že v okolí sú slušné jednoizbáky za dobrú cenu. Deti by tak mohli zostať v známom prostredí a my by sme nemuseli hneď rozobrať celý dom na kúsky. Pri žiadosti o rozvod máme pol roka na rozmyslenie a vážne by sme si mali premyslieť, čo je pre nás najlepšie,“ povedala Vilma.

„Vyzerá to tak, že ty to už máš dosť dobre premyslené,“ sucho odvetil Valtteri.

Vilma sa pozrela na manžela. Zložil si okuliare a rukávom si začal čistiť sklá. Bývali časy, keď sa jej z pohľadu na Valtteriho bez okuliarov rozbúchalo srdce, no tie už boli dávno za nimi. Po chvíľke premýšľania si povzdychol a prikývol.

„Nech je teda po tvojom,“ povedal.

Z nejakého zvláštneho dôvodu bola Vilma sklamaná. A je dokonané. Rozhovor o rozvode majú za sebou. Celé noci nad tým premýšľala, bála sa, toľko sa naplakala, keď v aute čakala na Miru po tréningu či na parkovisku zimného štadióna na Samua. Celý tento rozhovor bol ako

mliečny puding, mäkký, bez farby a sotva po ňom zostala nejaká chuť v ústach.

Vilma sa pomaly postavila.

„Navrhujem, aby sme si to cez víkend nechali odležať v hlave. Porozprávam sa s našimi. Ak u nich zostanem dlhšie, mama bude asi chcieť vypratať hosťovskú izbu. S deťmi to môžeme prebrať pred jarnými prázdninami, nech sa s tým stihnú vyrovnať."

Valtteri prikývol a Vilma pomaly odišla z izby. V kútiku duše dúfala, že manžel ju zastaví, že jej vyzná lásku a bude sa domáhať odpovede, ako môže všetko napraviť. Lenže nič také sa nestalo, nasledovalo len ticho. Keď sa Vilma otočila, aby zavrela dvere pracovne, zbadala Valtteriho sediaceho za stolom, s perom v ruke a vážnym výrazom na tvári, no po zúfalstve nebolo ani stopy. Zavrela dvere pracovne a pomyslela si, či sa každý človek, čo sa rozvádza, cíti rovnako prázdno.

2. KAPITOLA

O desať mesiacov neskôr

„Určite si si istá?“

Vilma vybrala kufor z auta a zo všetkých síl sa snažila byť k mame milá.

„Mami, prosím ťa. Idem len na dva týždne, na Nový rok už budem doma,“ odvetila mame tak sladko, ako len vedela. „Nejdem na žiaden nebezpečný výlet.“

„Veď sú skoro Vianoce,“ zaplakala mama. „Na Vianoce má byť rodina pokope.“

Nie, nemá, ticho vzdorovala Vilma. O akej rodine sa to vôbec rozprávali? O jej rodičoch či o jej deťoch a manželovi? Radšej držala jazyk za zubami. Mama nemohla za to, čím si Vilma prechádzala, a už vôbec nechcela byť k mame na Vianoce zlá. Ľutovala, že sa jej podvolila a dovolila, aby ju odviezla na stanicu. Mala si radšej zavolať taxík, alebo poprosiť Valtteriho, aby ju odviezol, ale mama dobiedzala a dobiedzala, dokým Vilma neustúpila.

„Boli sme spolu na Vianoce každý rok celé desaťročia a budeme spolu zase na budúci rok,“ položila mame ruku na plecia a trochu nasilu ju objala. „Tento rok potrebujem čas pre seba. Viem, že ma chápeš.“

Mama si niečo zašomrala, no z objatia sa nevykrútila. Vilma si pomyslela, že mama sa aj napriek svojmu veku stále bojí o svoju štyridsaťročnú dcéru ako o malé dievčatko.

„Ale prečo práve do Helsínk?“ Opýtala sa Vilmy vyčítavo a napravila si okuliare, keď sa konečne od seba oddelili. „Čudujem sa ti. Ideš na dovolenku do dopravnej zápchy. Katastrofa. Prečo nejdeš radšej do Laponska? To by som skôr pochopila.“

Vilma si znova zahryzla do jazyka. Mala pocit, že žlč, čo sa jej zbierala v žalúdku, jej tam čochvíľa vypáli dieru.

„Dávno som nebola v Helsinkách. Navyše mi Saara ponúkla byt na prenájom za dobrú cenu a v dobrej lokalite,“ vysvetlila mame.

Aj sebe samej znela ako turistický sprievodca.

„Ja sa na žiadnu Saaru nepamätám,“ vzbúrila sa mama.

„Chodili sme spolu na gymnázium. Občas prišla aj k nám domov.“

Mama si ťažko povzdychla.

„Najprv rozvod a potom toto,“ zanariekala a Vilma si nemohla nevšimnúť hlboké sklamanie v maminom hlase.

Usmiala sa.

„Mami, po rozvode sme spolu strávili desaťnásobne viac času ako celé roky predtým. Ty mi máš teraz povedať, že najlepšia vec na celom rozvode je to, že s vami trávim kopec času. Potom mi povieš, že sa uvidíme po Vianociach, a že je super, že odtiaľto vypadnem a nemusím stále zízať na tie isté tváre.“

Mama sa neubránila úsmevu a Vilmu to zahrialo pri srdci. Mama je mama a ako všetci aj ona má svoje chyby, no Vilma už dávno prišla na to, že mama nemusí mať vždy pravdu. Stačilo ju rozosmiať a ukázať jej inú perspektívu. Často sa s ňou vedela rozumne pozhovárať, a to

si najmä počas posledných desiatich mesiacov Vilma veľmi vážila. Viac, ako kedykoľvek predtým. Napriek tomu všetkému sa však nemohla dočkať, kedy bude mať od nej na chvíľu pokoj.

„Pošli mi esemesku, keby si si to nakoniec rozmyslela a chcela prísť na Vianoce domov," povedala mama a znova Vilmu stisla v objatí. „Aj zajtrajším vlakom sa môžeš vrátiť, ak len budeš chcieť."

„Ak sa mi v meste nebude páčiť, prídem domov," sľúbila Vilma. „Potom mi môžeš povedať *Ja som ti to vravela*."

„Ak sa vrátiš ešte tento týždeň, sľubujem, že nepoviem," slávnostne prehlásila mama.

Vilme sa podarilo udržať si priateľský výraz na tvári, až kým mamine auto nezmizlo z dohľadu. Odrazu jej plecia ochabli a Vilma sa cítila ako balón, z ktorého malou dierkou unikol všetok vzduch. Stal sa z nej len spľasnutý kus plastu.

Otočila sa a obzrela sa po nástupisku v Jousivaare. V polovici decembra vo vzduchu poletoval sneh a jej zasnežené rodné mestečko pripomínalo šľahačkovú tortu. Nadchýnala sa krásou okolo seba a pri pomyslení na to, že odtiaľto konečne odíde, pocítila v mysli nával pokoja.

Vilma si všimla vlastný odraz v plexiskle reklamnej tabule. Priemerne vyzerajúca štyridsiatnička, priemernej výšky a priemernej postavy. Mala na sebe tmavočervenú prešívanú vetrovku, rukavice, rifle a zimné topánky, v ktorých sa jej dobre chodilo. Na tvári nemala takmer žiadny make-up, len trochu rúžu. Stredne dlhé plavé vlasy mala stiahnuté do gumičky a schované pod bielou čiapkou. *Kto je tá žena a ako sa má*, zamyslela sa Vilma.

Vilma precitla, keď okolo nej odrazu prefrčalo auto a studený vietor jej nafučal rovno do tváre. Z Jousivaary

do Helsínk chodil vlak dvakrát denne a do odchodu mala ešte desať minút. Vzala si kufor, napravila si kabelku na pleci a začala sa brodiť čerstvo napadaným snehom k najbližšiemu staničnému obchodíku. Naplánovala si, že si kúpi niečo malé na cestu a kávu, možno aj dámsky časopis. Potom sa usadí vo vlaku a bude rozjímať nad výhľadom z okna. Na chvíľu mala pocit, že má pred sebou veselé dobrodružstvo, ktoré práve teraz čakalo len a len na ňu.

Vo dverách obchodíku bolo tak veľa snehu, že sa nedali poriadne zavrieť. Vilma rýchlo schmatla niečo pod zub. V teple obchodu cítila, ako jej na chrbte vyráža pot a prineskoro si všimla, že pri pokladni na ňu čakala známa tvár.

„Jéj, no ahoj, Vilma! Ako sa máš? Kam si sa vybrala, na výlet?“

Super, pomyslela si Vilma. *Fakt super*. Úplne zabudla, že Riina občas vypomáhala v obchode, keď mali rušno. V ich mestečku „rušno“ bolo veľmi relatívny pojem, keďže Vilma v obchodíku nikdy nevidela viac ako dvoch zákazníkov naraz. Vilma sa rýchlo zamyslela. Riinina dcéra Sonja chodila do rovnakého gymnastického krúžku ako Vilmina dcéra Mira. Naposledy sa s Riinou videli, keď mali dievčatá gymnastickú súťaž začiatkom jesene. Riina za ňou prišla s očami ako sova a vypytovala sa, ako to Vilma po rozvode zvláda.

„Mám sa dobre, ďakujem,“ odsekla Vilma a vybrala z peňaženky platobnú kartu. „A ty ako?“

Pokus o odvrátenie pozornosti nevyšiel. Riina sa na ňu pozerala s hlavou naklonenou nabok.

„Sonja mi povedala, že počula od Miry, že tento rok budete tráviť Vianoce oddelene. To je také smutné. Ako sa s tým vysporiadali deti? Odchádzaš na dlhšie?“

Vilma položila na pult obložený ražný chlieb a fľašu minerálky, zobrala zo stojana čokoládovú tyčinku a priložila ju k nákupu. Potom zdvihla zrak a škaredo zazrela na Riinu. Boli rovnako staré, lenže Riina v rifliach, blúzke a s ružovým rúžom na perách vyzerala mladšie.

Možno je krajšia a má lepší štýl ako ja, no ja viem zazerať oveľa škaredšie, pomyslela si Vilma.

„Jednu kávu, prosím," povedala zámerne pomaly.

Riina sa začervenala a zahľadela sa do kasy. Vilme sa podarilo potlačiť lišiacky úsmev až dokým nedostala bloček a neodložila si nákup do kabelky. Káva jej príjemne zohrievala ruky cez bavlnené rukavice.

„Veselé Vianoce! Pozdrav odo mňa Sonju," povedala sladko Vilma.

Nebolo to trochu hnusné? zamyslela sa Vilma cestou k zasneženému nástupisku.

Nie, nebolo, ozval sa drobný škodoradostný hlások vo Vilminej hlave. *Do tvojho výletu nemá čo strkať nos. A do rozvodu už vôbec nie*.

Presne tak, usúdila a zapozerala sa na informačnú tabuľu. Uvedomila si aká je unavená zo všetkých tých zvedavých pohľadov a otázok. Niektorí ľudia sa opýtajú priamo, iní okolo toho chodia ako okolo horúcej kaše. Ty a Valtteri? Rozvod? A to prečo?

Vilme a Valtterimu rozvod pripomínal mliečny puding, no pre ich rodičov, priateľov a celú obec to boli bufetové stoly plné zmrzliny. Akoby si v zmrzlinovom stánku mohli vybrať, na čo len mali práve chuť – čokoládovú, orieškovú, citrónovú a ešte aj mangovú.

Veď ani neboli prví v meste, ktorí sa rozviedli. Lenže Valtteri bol riaditeľom druhého stupňa jedinej školy v Jousivaare, a preto si všetci zmysleli, že majú právo na názor. A navyše boli spolu takmer štvrťstoročie, čo Vilme

mama veľmi rada pripomínala. Navyše Valtteri všetkým povedal, že to Vilma sa chcela rozviesť a preňho to bolo prekvapenie. A ona bola ticho, v tom bola dobrá.

Čím viac času od rozvodu uplynulo, tým viac ju hnevalo, že všetci, vrátane predavačky v obchode, mali pocit, že sa jej môžu vypytovať na rozvod.

Vilma si pritiahla kufor bližšie a napochodovala k nástupisku, pričom s každým krokom odkopla chumáč snehu. Stanica v Jousivaare bola depresívna aj v lete, všade samý asfalt a informačné tabule. Cestovné lístky sa kupovali v automate a široko-ďaleko bol len jeden obchodík. V takéto šedivé, zimné dni, keď snežilo, fučal vietor a vlhký vzduch nepríjemne mrazil, bola stanica stelesnením depresívnej nálady. No najlepšie na tomto mestečku bolo, že sa odtiaľto dalo odísť. Teda to si myslela Mira. Pri myšlienke na jej dospievajúcu dcéru sa Vilma mimovoľne zasmiala. Do príchodu vlaku mala ešte trochu času, a tak postavila kufor stabilnejšie do snehu a vybrala si mobil. Zvyčajne jej Mira na správy neodpovedala, bolo ich treba poslať cez kadejaké aplikácie – snapčety, mesindžery, tiky či toky. Vilma sa v tom už dávno stratila a netušila, cez ktorú aplikáciu sa jej správa k dcére dostane. Tentokrát len odfotila koľajnice, pridala zopár srdiečkových emotikonov a poslala to Mire. *Už som skoro vo vlaku. Stretla som Sonjinu mamu. Pusu!*

S prekvapením si všimla, že Mira začala písať odpoveď.

Sonjina mama je strašne cringe. Predvčerom som ju stretla a hneď sa ma vypytovala na rozvod. Povedala som jej, že ideš žúrovať do Helsínk. Mala si vidieť ten jej výraz.

Vilma vyprskla do smiechu a poslala Mire niekoľko smejúcich sa smajlíkov so slzami v očiach. V dnešnej dobe už určite znamenajú niečo iné, než to, čo sa nimi snažila povedať, ale bolo jej to jedno. Hlavne, že sú s dcérou na

tej istej strane. Odpila si z kávy a zahľadela sa na koľajnice. Kedy sa s Mirou spolu naposledy zasmiali? Popravde, aj počas uplynulej jesene si často našli niečo, čo ich rozosmialo. Mala pocit, že Mirina puberta konečne prešla do pokojnejšej fázy.

Mira mala pätnásť a Samu trinásť rokov. Obaja boli v tom najhoršom možnom veku na rozvod rodičov. To sa jej aspoň snažili nahovoriť ostatní. No ak by naozaj brala vážne všetky paranoidné rady od susedov, nikdy by sa nedokázala rozhodnúť. Rozvod dopadol tak, ako dopadol, a to jej ako rozhodnutie stačí. Po prvom emocionálnom rozrušení Mira a Samu prežili rozvod bez silnejších reakcií. Zostali bývať doma v známom prostredí, hoci na striedačku s mamou alebo s otcom. Inak bolo všetko po starom.

Podľa Vilmy až príliš ako po starom, ale jej sa nikto na názor nepýtal.

Vlak prišiel na nástupisko a Vilma si našla svoje miesto. Zavesila si vetrovku na vešiak, pohodlne sa usadila na sedadlo s kávou v ruke a čochvíľa sa vlak znova pohol vpred naprieč zasneženou krajinou. Zimné popoludnie pomaly premáhala noc a snehové vločky sa krútili a tancovali vo vzduchu za oknom vagóna. Vo vlaku bolo príjemne teplo a v pohodlnom sedadle sa Vilma cítila zvláštne odtrhnutá od reality.

Možno to bude dobrý výlet.